

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. Describe the circumstances that forced Jerusalem's Jewry to rebuild their synagogue.
2. Who was the Rebbi (mentor) of Rav Ovadiah of Bertinoro?
3. Describe the nature of the leadership of Jerusalem's Jewry at the end of the fifteenth century.
4. Describe the general state of Jerusalem's Jewry at the time when Rav Ovadiah of Bertinoro first came to Jerusalem.
5. Describe the effect that Rav Ovadiah of Bertinoro had on Jerusalem's Jewry.

This and much more will be addressed in the sixth lecture of this series:
"Jerusalem and the Twilight of the Mameluk Empire".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind as you listen to the lecture and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book were designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it, as well, as a handy reference guide and for quick review.

This lecture is dedicated to the merit and honor of the Zuroff family.

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE
Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series XX Lecture #6

JERUSALEM AND THE TWILIGHT OF THE MAMELUK EMPIRE

I. Rabbi Yisrael Isserlein

ומה שכתבת לי עוד מעלייתך לארץ צבי ולעיר הקדש שתבנה במהרה בימינו, אי מצוה הוא עתה אפי' ת"ח, הואיל ואין לנו בעונות קבוץ בחורים ות"ת לשם. דע לך דבודאי שבח גדול ומעלה יש לו לאדם הדר בא"י, וכ"ש בעיר הקדש לתועלת לעה"ב וגם לעה"ז. אמנם שמענו כמה פעמים שיש לשם בני ברית מערביים נחשבים לרשעים גמורים, מוסרים מפורסמים והם טורדים ומבלבלים האשכנזים שהם שומרי תורה. וגם כי המזונות דחוקים ומצומצמים לשם מאד והרווחים קשים, מי יוכל לעמוד בכל זה, מלבד גדול רשעת הישמעאלים אשר לשם. לכן כל איש ישער בעצמו בהשגת גופו וממונו, באיזה דרך יוכל לעמוד ביראת השם ובשמור מצותיו כי זה כל האדם. תרומת הדשן חלק ב (פסקים וכתבים) סימן פח

Regarding that which you wrote to me about your moving (lit. going up) to *Eretz Tzvi* (the land of desire) and to the Holy City, may it be speedily rebuilt in our days, whether it is a *mitzva* that applies in our days or whether it even applies to a *Talmid Chacham* (a Torah scholar), since, due to our sins, there is not there at present a group of *bachurim* (young men) or a *yeshiva* (*talmud Torah*). You should know that a person who lives in *Eretz Yisrael* certainly is deserving great praise and has reached a lofty degree, and most certainly that is the case vis-a-vis the Holy City, as it brings [great] benefit for a person in the World to Come and even in this world. We have heard many reports, however, that there are *B'nai Bris Ma'arviim* (members of the covenant, i.e. Jews, who came from Arabic lands) who live there who are terrible *rashaim* (evil people) and notorious informants. They bother and confound the Ashkenazim (Jews who come from European lands, east of the Iberian peninsula), who are Torah observant. In addition, the food is extremely hard to come by and is restricted and it is difficult to make a living. Who can withstand all of these [challenges]? This is in addition to the great maliciousness of the Ishmaelites (Arabs). Consequently, every one has to make a reckoning of his own physical and financial abilities and to make a personal evaluation to determine the way which will lead him to greater fear of Hashem and more careful observance of His mitzvos (commandments), for this is the entire [purpose] of man's existence. **Rav Yisrael Isserlein, Terumas HaDeshen Vol. 2:88**

II. Rav Ovadiah of Bertinoro and the City of Jerusalem

A.

למען ציון לא אחשה למען ירושלם עד שביו כאור צדקה ומשפטיה כצהרים. על דבר המעות אשר התנדבו המתנדבי' לעניי ירושלים תוב"ב והושמו אותם המעות ביד הגזברים לעשות מהם כאשר יראה בעיניה' וכן עשו כמה ימים ושנים ולא היה אדם שיפקפק עליהם מעולם כי אנשי מופת המה הגזברים הנכבדים הממונים על אותם המעות הנז' ובאמונה הם עושים. ויהי כהיום אשר קרה מקרה כי בעו"הר ידו פרש צר על ב"ה שבירושל' עיר הקודש ונתן הבית הגדול והקדוש ועל זה הוצרכו ק"ק שבירושל' תוב"ב להוציא מעות רבות כדי להשתדל לבנות הנהרסות ע"י המלך מצרים יר"ה וגם בהוצאת הבנין ועניינים אחרים והוצרכו ללוות ברבית מן הגוים ממון הרבה ונשתעבדו בגוף

ובממון ואין לאל ידם לפרוע ויש לחוש ב"מ פן הנושים יבואו לקח ערובת' הלא המה גוייתם וממונם ולזה שלחו שני נכבדים לבקש בכל תפוצת הגולה לסייע להם בפרעון השיעבוד הנז' כי רב ועצום הוא מהם ולא יכלו שאתו. ובבואם הגזברים הנז' הממונים על המעות הנז' המה הגזברים הנז' נשא לבם אותם לקרבו אל המלאכה מלאכת הקודש לסייע בבנין בית הכנסת שבירושלם תוב"ב. ואותם בהיות יראת ד' על פניהם לא הרשו עצמם לעשות זאת מבלתי רשות תופסי תורה וגם לי הצעיר קראו כאשר כתב אלי האלוף אבן הראשה מוכן לכל דבר שבקדוש' ר"ג מה"ר אשר יצ"ו אשר בשם ישראל יכונה מה"ר ענשכ"ץ יצ"ו אשר בקשני מצדו ומצד הגזברים יצ"ו לדעת דעתי הקצר' בזה וכן האלוף מה"ר חיים רפ"א יצ"ו סופני עם שאר רבנים יצ"ו לבקשה על כך כן שאר נכבדים עד כי לא יכולתי להשי' פניהם ריקם וגם לרוב צורך השעה . . . מ"מ הכא שיש לשער ולומר דאין כאן שינוי דעת בעלים דמדהניחו עניי עירם וענייהם משום עניי ירושלים גילו דעתם שרוצ' לזכות בהעמדת העניים שם כדי שיהיו להם בזכות העמיד' שם כי רב הוא כי שם צוה ד' את הברכה לברך בשמו ולשרתו. ואח"ז היתה ב"ה חריבה והשתות יהרסו צדיקים מה פעלו לכן מכל הני טעמי נלע"ד שיוכלו הגזברים הנכבדים לעשות כטוב בעיניהם וכ"ש אם יראה להם שגם זה יהיה תועלת העניים אשר שם למען לא תפול שנאה ותחרו' ח"ו ביניהם ובין תושבי העיר וכדכתבתי לעיל ושלו' מאתי הצעיר יוסף קולון בן מהר"ר שלמה זלה"ה: שו"ת מהרי"ק סימן ה

For Zion's sake I will not hold my peace, and for Jerusalem's sake I will not rest, until her righteousness goes forth like radiance, and her judgment like the noonday. (See Isaiah 62:1 and Psalms 37:6) This is in regards to the sums of money that donors pledged specifically for the poor of Jerusalem, may it be speedily rebuilt, and were handed over to the trustees [of the Jerusalem charity] to distribute, in accordance with their discretion. Over the many years which these men have devoted to this cause, no one has ever had any misgivings about their conduct, as these respected and faithful trustees are extraordinary individuals. Recently, however, an incident occurred, due to our many sins, and hostile [Gentiles] attacked the synagogue of the holy city of Jerusalem and demolished that great and holy building. Consequently, the holy community of Jerusalem, may it be speedily rebuilt, had to pay enormous sums of money in order to convince the king of Egypt, may his majesty be exalted, to allow them to rebuild the ruins. This is in addition to the sums of money that were necessary to actually rebuild the synagogue together with other ancillary expenditures. In order to accomplish all of this, they were forced to borrow tremendous amounts of money at interest from the Gentiles and both they and all their property became obligated to these creditors. [Unfortunately,] they don't have the means to pay off these debts and there is a definite possibility that the creditors will come to collect their debts by taking them over (i.e. selling them into slavery) and taking over their property. Consequently, the [communal leaders] sent two respected individuals to travel throughout the Jewish world and to plead on their behalf in order that they help them to pay off these aforementioned obligations, for it is too difficult a burden for them, themselves, to carry. Now when the emissaries from Jerusalem came to the aforementioned trustees [over the charity fund specifically dedicated to supporting the poor of Jerusalem], these trustees initially wanted to help these emissaries [from the money of the charity fund]. However, since these trustees are G-d fearing individuals, they didn't want to take it upon themselves to do this [and distribute these specially earmarked funds to be used for somewhat of a different purpose] and [therefore] sought the advice of great Torah scholars. They even approached me, a person who is unworthy of that distinction (lit. the young). When the great prince, and leader, the one who is at the forefront of any holy endeavor, Rabbainu Asher, who is known as Enshkin, may Hashem protect him, personally asked for my humble opinion on his behalf as well as on behalf of the trustees, may Hashem protect them, and, at the same time, the prince, Rabbainu Chaim Rapha, may Hashem protect him, as well as other respected individuals, may Hashem protect them, asked for

my opinion in conjunction with the opinions of the other rabbanim, I could not refuse them, especially in light of the great need of the hour. . . . [It would seem that] one must come to the conclusion that distributing the funds [for the cost of rebuilding the synagogue] does not constitute a change of the specified use of the funds. This is because the very fact that these donors decided to help the poor of Jerusalem instead of the poor of their own cities or countries is a clear indication that they desire thereby to gain through this the merit of enabling people who actually live there, as the merit [of living in Jerusalem] is great, for it is [in Jerusalem] that Hashem has commanded that His blessings be said in His name and that they shall serve Him. If afterwards the synagogue were still to remain desolate and its foundations devastated, what good would all of those moneys be [as no one would continue to live there] (lit. what have the righteous accomplished). From all of the above, it is my humble opinion that the respected trustees have the discretion to do as they see fit, if they feel that this will ultimately be of benefit to the poor residents so as to prevent hatred and contention, G-d forbid, between them and other residents of the city, as I have written above. Shalom from the unworthy (lit. young) Yosef Kolon ben R. Shlomo, of blessed memory. **Teshuvos Maharik Siman 5**

B.

(1) תנו רבנן: שלושה דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו, אלו הן: עובדי כוכבים, ורוח רעה, ודקדוקי עניות. למאי נפקא מינה למיבעי רחמי עליהו. שלושה אין רואין פני גיהנם אלו הן: דקדוקי עניות, וחולי מעייין, והרשות. עירובין מא:

Our Rabbis taught: The following three things [often] drive a person to violate the dictates of his rational senses as well as the will of his Creator: 1) [The pressure imposed by] the Gentiles [through their evil actions or decrees], 2) an evil spirit (i.e. mental illness) and 3) oppressive poverty. What are the practical implications of that statement? [The answer is, that if one of the above mentioned things is about to occur,] one should beseech Divine mercy to preclude its happening. The following three kinds of people will not see the face of Gehenna [as their suffering in this world is sufficient to effect a full atonement of their sins]: 1) One who suffers from oppressive poverty, 2) one who is afflicted with bowel diseases, and 3) one who is pressured by the government [or alternately (Tosefos), by his creditors]. **Eiruvin 41b**

(2) הנגיד היושב במצרים הוא רודה בכל היהודים אשר תחת ממשלת מלך מצרים. ויש לו כח מאת המלך לאסור ולהכות כטוב בעיניו לכל איש אשר ימרה את פיהו מן היהודים אשר בכל הקהילות מסביב והוא ממנה דיינים בכל קהל וקהל ואשר הוא היום נגיד ישב ביורשלים שנים רבות וברח מירושלים מפני הזקנים והמלשינים והמוסרים אשר היו ושמור ר' נתן הכהן והוא עשיר וחכם וחסיד וזקן והוא מארץ ברבריא"ה ובבואי למצרים כבדני כבוד נפלא והי' מחבב אותי כאב לבן והניא את לבבי מאד מלכת בירושלים מפני המוסרים והמלשינים שבה וכל הרבנים והחכמים אשר היו בירושלים ברחו נמלטו לנפשם כי לחצום הזקנים מירושלים לחץ גדול וכל היהודים אשר נקבצו בירושלים כי קרוב לשלש מאות ב"ב היו בה ונשמטו אחד לאחד מפני כובד המסים והעולות אשר הטילו עליהם הזקנים יושבי הארץ ולא נשארו בירושלים כי אם דלת העם והנשים וכמעט שלא נשאר בה שיהיו ראוי להקרא איש וגברה יד הזקנים הרשעים האלה עד שמכרו כל הספרי התורה לערלים למען יולכום אל גוי רחוק והמעילים והפרוכות והרימונים של כסף וכלי הקודש אשר היו בירושלים הכל לקחו ומכרו וכל הספרים אשר היו בהקדש בירושלים כי לא הי' מספר לספרים אשר הקדישו כל הבאים שם מן האשכנזים מספרי תלמוד ופוסקים הכל מכרו הזקנים ההם ולא נשאר מעיל ופרוכת וכל כסף שלא הוציאו מן ההקדש עד בלתי השאיר להם שריד. ואמר לי הנגיד כי לא היה בידו למחות בזקנים כי ירא מפניהם כי ילשינו למלך על כל היהודים כי המלך קבר פתוח גרונו ועינו לא תשבע ובימים ההם מהומות רבות היה בכל ארץ מצרים כי שם את פניו לצבור כעפר כסף לתת

לסריסיו ולאנשי מלחמתו אשר שלח להלחם עם מלך התוגר בארץ צובה על נהר פרת ושם עול כבד ליהודים אשר במצרים היינו בין השמרונים והקראים והרבנים חמשה ושבעים אלף פרחים זהב ועשה כן לכל גוי גם לערלים גם לישמעאלים ואין קצה לממון אשר שלח לקבץ ממקומות ממשלתו. ויהי בימי הפורים ההוא אבל גדול ליהודים וצום ובכי ובכל זאת החזקתי והי' לבבי נכון בטוח בד'. . . . וחברון ארץ הרים וכרמים וזיתים הרבה, ובה היום כעשרים ב"ב כולם רבנים. מחציתם הם מזרע האנוסים אשר מקרוב באו לחסות תחת כנפי השכינה. נסענו מחברון ביום השלישי בבוקר ב"ג בניסן וחברון רחוקה מירושלים מהלך יום אחד ובאנו עד מצבת קבורת רחל ובנוי עלי' כעין כיפה עגולה והיא על רום הדרך. וירדנו מן החמור ונשתטחנו על קברה וכל אחד ממנו התפלל שם כפי כחו. . . . מבית לחם לירושלים כשלשה מיל וכל הדרך מלאה כרמים וזיתים והכרמים בגליל הזה כעין הכרמים של מחוז רמוניא כי הגפנים שפלי קומה וגסים. . . . ונכנסנו בה בשלשה עשר לחודש ניסן רמ"ח לפ"ק בצהרים עומדות היו רגלינו בשערי ירושלים ושם בא לקראתי אשכנזי א' אשר נתגדל באיטליא"ה שמו ר' קפמאנ"ו והביאני אל ביתו ונתאכסנתי עמו כל ימי הפסח. וירושלים רובה חרבה ושממה ואין צריך לומר שאין לה חומה סביב והעם אשר בה כפי מה שספרו הם כארבעת אלפים ב"ב. ומן היהודים לא נשארו בה היום שבעים ב"ב מדלת העם אשר אין להם מחי' וכמעט לא נשאר בה איש שלא יחסר לחמו ואשר ימצא לו לחם לשנה אחת הוא נקרא עשיר במקום הזה. ולעת כזאת אלמנות רבות זקנות וגלמודות אשכנזיות ספרדיות ומשאר לשונות רבות בתוכה שבע נשים כנגד איש אחד. ועתה הארץ שלווה ושקטה. כי נחמו הזקנים על הרעה אשר עשו כי ראו כי אזלת יד וגם נשארו דלים ומדולדלים יותר ממה שהי' בתחלה והם מקרבים עתה כל הבא לשבת בארץ ומבבדים ומנשאים אותם ומרבים להתנצל על כל הרעה שעשו באמרם כי הם לא יבקשו רעה אלא למי שירצה להשתרר עליהם ועד היום הזה לא אוכל לומר שעשו עמדי רק טיב ובשל' ובמישור הלכו אתי וברוך השם יום יום :

ואמנם מן הישמעאלים אין גלות ליהודים כלל במקום הזה והלכתי בכל הארץ לארכה ולרחבה ואין פוצה פה ומצפצף והם מרחמים מאד על איש נכרי ובפרט למי שאינו יודע הלשון וכי רואים הרבה יהודים יחד לא יקנאו כלל. ולפי דעתי אם הי' בארץ הזאת איש נבון וחכם בהנהגת המדינות הי' שר ושופט גם ליהודים גם לישמעאלים, כי אין בכל היהודים אשר במחוזות אלו חכם חרשים ונבון דבר להיות דעתו מעורבת עם הבריות כי כולם אנשי מדבריים שונאים את הבריות ואין עיניהם ולבם כי אם על בצעם: נעשיתי קובר יתום בירושלים כי לא ימצא בה נושאי מתים והולכי אחר המטה וכבר הי' מעשה באשה שמתה ובחצי הדרך הוכרחו לקרוא לנשים שתבואינה ותשאינה כי לא הי' עמנו איש ולולי הנשים רבות הצובאות ללכת אחר המטה וקצת מבעלי התשובה מהאנוסים הנה הי' המת מוטל שאין קוברין כי אנשי הארץ עצמה לא יחמלו ולא ירחמו:

ורעה חולה ראיתי בארץ הזאת ורבה היא כשיחלה איש נכרי בל אוהביו ושכיניו יראו מגשת אליו ולהכנס בביתו פן יעלילו עליהם הזקנים שגנבו או שמו בכליהם בי הזקנים עיניהם פקוחות ויחלו כמטר שימותו הגרים הבאים בארץ למען יירשום כי הם אומרים שהם גזברים על ההקדש וממון הנכרים שאין להם יורשים נכסיהם להקדש ורוב האנשים והנשים הדרים בירושלים הם גרים הבאים מארץ רחוקה ואין להם יורשים ידועים בארץ, וגם כי לפי משפטי המדינה נכסיהם למלך אך הם חולקים עם הישמעאלים ושרי הארץ ועושים כרצונם. וכאשר ידעו באיש שהלך לבקר רעהו לפני מותו יעלילו עליו כי לקח ממונו או הטמין או קבל הפקדונות מידו למען הציל אותו מידם ויביאוהו לפני השופטים ויכוהו בשוטים עד אשר יתן על פיהם או עד אשר תצא נפשו. ובכל יום ויום נופלים ירושות אם מעט ואם הרבה להקדש ירושלים מזקנים וזקנות המתים פה ולוקחים הכל הזקנים ואומרים שפורעים החובות שעשו בשביל בנין בית הכנסת זה כמה שנים והחובות קיימים כי עדיין אומרים שיש להם חוב בגלל הדבר הזה יותר מאלף פרחים זהב: ובית הכנסת של ירושלים היום אין

בה ספרי תורות כי אם מעט מזער תחת אשר הי' בה לפי הנשמע יותר משלש מאות ספרי תורות ואין צריך לומר שאין בה לא מעילים של זהב ולא כלי כסף הכל מכרו הזקנים. ועשו מהמעות כרצונם ובית הכנסת של ירושלים בנוי על גבי עמודים וארוך וצר ואפל ואין נוגה לו כי אם מן הפתח ובתוכו בור של מים ובחצר בית הכנסת קרוב לו מאד יש במה ומסקיט"ה לישמעאלים כי בתחלה הבית ההוא של יהודי אחד ומפני קטטה ומחלוקת שהי' לו עם היהודים נעשה ישמעאלי. וכראות אמו כי ככה המיר דתו על הכעסים אשר הכעיסוהו היהודים העמידה את ביתה אשר בחצר בית הכנסת לבית תרפות של ישמעאל ולעשות בו מוסקיט"א להנקם מן היהודים והוא אשר גרם את כל הרעה אשר באה להחריב את בית הכנסת ולאבד את כל ממונם של יושבי ירושלים וכמעט אבד זכר ישראל מלשבת עוד בירושלים לולי ד' שנתן אותם לרחמים אז בעיני המלך ושריו ועבדיו ולכל עם ארצו צוה לבנות את הבית כבתחלה ולרומם האחרון מן הראשון והחצר אשר בו בית הכנסת גדול מאד ובתוכו בתים רבים וכולם הקדש מהאשכנזים ואשכנזיות אלמנות יגורו בו. וחצרות רבות הי' בירושלים ברחוב היהודים כולם של הקדש וכולם מכרו הזקנים ולא נשאר במ אחד רק ההקדש מהאשכנזים לא יכלו למכור כי חק לאשכנזים וחק הוא ואין לעניים אחרים חלק בו: רחוב היהודים ושכונתם היא גדולה מאד והם יושבים בציון ובתים רבים הי' להם וכולם נהרסות ונשמות והי' תל עולם ואין בונה אותם כי מדתי הארץ ומשפטי' שלא יוכל היהודי לבנות את ביתו ואת חצרו אם יפלג שלא ברשות ופעמים שהרשות צריך הוצאה מרובה יותר משבח בנין הבית וכל בתי ירושלים מציפות של אבנים ולא מתקרה ומעזיבה :

נמצא דבר טוב להשם אלקי ישראל בירושלים. התפלה אשר יתפללו בכל יום בסידור נפלא לא ראיתי כמוהו. בכל יום תמיד ואפי' בשבת משכימים קודם עלות השחר שעה או שתיים ואומרים שירות ותשבחות עד שיאיר היום ואומרים קדיש. ואח"כ שני חזנים הקבועים אומרים ברכות התורה ופרשת התמיד וכל הזמירות בנועם ובתחנונים וגומרים קריאת שמע עם הנץ החמה כותיקין ובכל יום ובכל תפלה שיש בה נשיאת כפים הכהנים נושאים כפיהם בין בחול בין בשבת, ובשחרית ובמנחה אומרים תחנונים ומזכירין שלש עשרה מדות בתחנונים גדולים ואין עושים הפרש בין שני וחמישי לשאר ימי השבוע אלא בהוצאת ס"ת בלבד. ואין בירושלים היום גילוי עריות וצחוק ושבועות שקר ובעבירות שבין אדם למקום הם נזהרים ביותר ואפילו הזקנים הרשעים החטאים הם זריזים בתפלה ובשאר מצות שבין אדם למקום ורואה אני טבע כל הדרים בארץ ישמעאל מן העבר הזה להיות יראים את השם יותר מאנשי המחוז ההוא. לא ימצא לא יהודי ולא ישמעאל אשר לבבו פונה היום מעם השם לצד מינות או לאמונה רעה ואין איש אשר יתעסק בפילוסופיא יטה אחר דיעות אריסטוטלוס וחבריו שם רשעים ירקב. . . . לא ימצא בין הישמעאלים איש שיקלל א-להי' או שיטיח דברים כלפי מעלה כאשר ימצא בין הנוצרים. ולולי כי יראת השם נגד פניהם לא הי' מן האפשר לגור מצד מיעוט ההנהגה המדינית ומעט הסידור ולבלתי היות נגד פניהם מורא של מלכות כלל, גם אין להם משפטים ישרים ומטים הדברים לאשר יחפצו וכבר הי' מעשה פה בירושלים בישמעאל שקם אל אמו ושחט אותה כשחוט כשב בכעסו וכאשר הביאוהו לפני השופטים אמר שמפני שכרותו עשה זאת ומיד דנו השופטים כי חטא זה תלוי ביהודים ובנוצרים יושבי הארץ כי הם לבדם העושים יין ונענשו היהודים ששה פרחי זהב והנוצרים שנים עשר פרחי זהב והישמעאל יצא חפשי חנם וכאלה רבות עמם שלא נתנו ליכתב. ועדים פסולים נמצאים בירושלים מכל הגוים כי במשפטן אין חוקרים ולא דורשים העדים ואין צריך לומר שאין משיביעין אותם אלא תכף פוסקי' את הדין על פיהם, ואם הי' משפטים כאלה בארצות הערלים איש את רעהו חיים בלעו:

ירושלים עם כל חורבותי' ושוממותיה יש בה ארבעה שווקים ארוכים יפים מאד לא ראיתי כמוהם. והם בסוף ציון וכולם מכוסים עשויים כיפות ושם כל מיני סחורה וחלוקים כל אחד בפני עצמו: שוק הסוחרים ושוק שמוכרים שם בשמים ושוק של ירקות ושוק שמוכרים שם כל מיני תבשיל ולחם

ובבואי לירושלים הי' רעב כבד בארץ והי' אדם בינוני אוכל בכל סעודה דרהם אחד של לחם הוא א' בולונ"י כסף ישן שלנו ולא שבע. והי' אומרים כי הקל הרעב לפי מה שהי' בתחלה השנה ההיא ורבים מבני ישראל מתו ברעב כי יום או יומים לפני מותן שאלו לחם ופורש אין להם וממחרת נמצאים מתים בבתיהם ורבים אכלו את עשב השדה והי' הולכים כאילים למצוא מרעה ונשאר היום פה רב אחד אשכנזי לבדו אשר נתגדל בירושלים ובענוה וביראת חטא לא ראיתי כמוהו והוא אורג כל היום וכל הלילה בעת פנותו מן הלמוד. וששה חדשים עמד שלא טעם טעם לחם אלא משבת לשבת ומאכלו הי' ראשי לפתות ופסולת של חרובין לאחר שהוציאו מהם הדבש כי חרובין הרבה יש בארץ הזאת ויריחו עיר התמרים. הגיד לי איש נאמן שהי' בה שאינה רחוקה מירושלים אלא מהלך חצי יום כי אין בכל יריחו שלשה אילני תמרים : עתה אחרי קציר חטים כלה הרעב ובא השובע לעולם ת"ל וראיתי פה בירושלים כמה מיני פירות שאינם נמצאים במחוז ההוא יש מין אילן שהעלין שלו ארוכין וגדולים יותר מקומת אדם ואינו עושה פרי אלא פעם אחת ומתיבש ומשרשיו יפרה אחר כמוהו שעושה פרי בשנה האחרת וכן לעולם. והענבים גדולים מאד יותר מהענבים של המחוז ההוא ולא ימצא פה שום גודגדניות הם צריז"י ולא חמשיות ולא סורכי ולא לוזים ולא ערמונים והמזונות בירושלים בזול גדול והבשר והיין ושמן זית ושמן שומשמים והארץ עדיין טובה ורחבה ושמנה אלא שאין שום ריוח מצוי ולא יקוה להרויח בשום חכמה ובשום מלאכה אם לא יהי' רצען או אורג או צורף אלו ירויחו מזונותיהם ובדוחק. ובעיר הזאת תמיד מכל לשונות הגוים ומאדום ומבבל ומארצות הפריט"י יואני הישמעאלים באים להשטח לבית המקדש כי אימה גדולה וכבוד גדול נוהגין בבית המקדש. . . . ועמק יהושפט הוא עמק קטן בין הר הבית להר הזיתים ושם קברות היהודים תחת הר הבית בשפוע והקברות החדשים תחת הר הזיתים והגיא ביניהם. וסמוך להם יד אבשלום ומערה של זכריה הנביא ע"ה ושם מתפללים בימי הצומות והולכים לומר קינות בכל ט' באב. . . . והר הזיתים הוא הר גבוה ושומם וזיתים בו מעט מזער והעולה בראש [הר] הזיתים ועיניו מרחוק יביטו יראה סדום ועמורה אשר הם כאגם ומלח ואשר הלכו שם אומרים כי מלח על פני כל הארץ ההיא. ושאלתי על אשתו של לוט ואין מגיד דבר ממנה כי יאמרו כי כל הארץ תלי תלים של מלח והרבה נציבי מלח יש ולא יבחנו איזה אשתו של לוט:

הר העברים אשר בו קבורת משה רבינו ע"ה נראה מירושלים וכל עבר הירדן ארץ ראובן וגד ואשר בני עמון והר מואכ והר שעיר כולם היום שוממין ואין בהם עיר בנוי' ומיושבת כי הערביים השוכנים במדבריות באים ושוטפים הכל ועד שערי ירושלים גונבים וגוזלים בדרכים ופורק אין מידם כי מלאו את הארץ על כן היתה כל הארץ במקומות האלו מדבר שממה מבלי יושב ולא יעבד בה ולא יזרע. ויריחו היום כפר קטן כעשרים או שלשים בתים. וביתר אשר היתה עיר גדולה והיא רחוקה מירושלים מהלך חצי יום היא עתה נאות רועים ויש בה כעשרים בתים. וכן כל הערים הגדולות שהי' מקדם עדיין שמש עליהם ומקומם ניכר אכן לא נשאר בהם יושב : יש בכל הגלילות האלה מוכסים יושבים בדרך בהרים ובגבעות ואומרים שהם שומרים הדרכים והם נקראים בערבי נפאר"י ופרעתי מחלקי לנפאר"י ההם כולם כמו דוקא"ט אחד והיהודי הבא ממצרים לירושלים לא יצטרך לפרוע לירושלים בבואו אל העיר אלא כמו עשרה דינרי כסף אכן הבא דרך יפו פורע דוקא"ט אחד זהב. היהודים היושבים בירושלים חייבים ליתן בכל שנה ושנה מס קצוב למלך שנים ושלשים פלוציני (פלירינו) כסף ישן לגלגולת כל אחד ואחד משיצמח זקנו בין עשיר בין עני ופורעים לניאפו הוא השר של ירושלים שלא יוכלו לעשות יין כי תועבה היא לישמעאלים להניח לעשות יין ופורעים בגלל הדבר הזה חמשים דוקא"ט זהב זהו המס הקצוב ליושבי ירושלים שנה שנה. האמנם הזקנים הפרנסים השחיתו התעיבו עלילה ובכל שבת ושבת אומרים שבאים עליהם הפסדות וחסרונות זה מזה ומכבדים לאשר יראה בעיניהם כאשר יחפצו ואשר לא יתן אל פיהם מכים אותו ע"י גוי עד שיאמר רוצה אני. ועד הנה עזרני השם ולא שאלו ממני פרוטה ולא ידעתי מה יהי' באחרית: . . . אני לקחתי לי בית פה בירושלים סמוך לבית הכבסת. ועליית משכני בחומת בית הכנסת היא

יושבת והחצר אשר ביתי בה יש בתוכה חמשה דיורים כלם נשים ואין בה איש זולתי סגי נהור (אם) ואשתו משרתת אותי באשר אצטרך. ועלי לתת תודה להשם אשר עד כה ברכני ולא חליתי בכל שאר האנשים אשר באו עמי כי רוב האנשים הבאים לירושלים מארץ רחוקה נופלים על המטה לסיבת התחלפות האויר בה והשתנותו מרגע לרגע מקור לחום ומחום לקור, וכל הרוחות שבעולם באות ונושכות בירושלים: . . . אגרת הראשונה שכתב רבינו עובדיה מברטנורה אחרי בואו לארץ ישראל, ח' אלול ה'רמ"ח

The *Nagid* (the titular leader of the Jewish community) who resides in Egypt, is in control over all of the Jews who are under the rule of the king of Egypt. He has the power, given to him by the king of Egypt, to imprison or flog, at his discretion, any Jew living in these surrounding communities whomsoever disobeys him. He [is also the one] who appoints *dayanim* (judges) in every community. The present *Nagid* once lived for many years in Jerusalem. He fled Jerusalem for fear of the elders and the *malshinim umosrim* (government informants) who lived there. His name is Rav Nassan (Natan) HaKohen. He is wealthy, scholarly, pious, and advanced in years. He originally came from the land of Barbary (North Africa). As soon as I came to Egypt, he showered upon me extraordinary honors and showed me the same affection that a father would show to a son. He expended much effort to try to dissuade me from going to Jerusalem because of the *malshinim umosrim* (government informants) who lived there. [Because of them,] all of the rabbonim (rabbis) and Torah scholars who used to live in Jerusalem fled for their lives, for the elders of Jerusalem put tremendous pressure upon them. Nearly all of the close to three hundred householders who were once part of the Jewish community in Jerusalem, left the city, one by one, because of the excessive taxes and other burdens which the entrenched elders placed upon them. The only ones left in Jerusalem are the most indigent and the women. There is barely any amongst them who could be called, "a man". These evil elders took such control over [the Jewish community,] that they sold all of the *Sifrei Torah* to Christians (lit. uncircumcised) so that they would transport them to a distant nation [and sell them there]. They took possession and sold the Torah covers and the curtains of the *Aron* (ark which holds the *Sefer Torah*) as well as the silver *rimonim* (Torah ornaments) and other holy vessels as well as all of the holy *seforim* (books) which had been dedicated for communal use. There had once been countless volumes of the Talmud and *Poskim* (legal works based upon the Talmud) that had been dedicated for public use by the Ashkenazim. All of them were sold by these communal elders. Absolutely nothing remained from all of the Torah covers, curtains and silver [that was once part of the Jerusalem community]. The *Nagid* told me that he didn't have the power to protest, as he, himself, was afraid that they would inform upon (slander) the Jewish community. The king's mouth is like a gaping grave and his eye is never satisfied. During this time, there were great disturbances throughout the land of Egypt, as [the king] set his sights to accumulate silver as if it would be dirt, so as to placate his servants and soldiers whom he had sent to battle against the king of the [Ottoman] Turks in the province of Aleppo near the Euphrates. [Consequently,] he placed the heavy tax burden of seventy five thousand gold florins upon the Jews of Egypt, whether they were Samaritans, Karaites, or Rabbanites. He placed the same burden upon every nation, whether they be Christians (lit. uncircumcised) or Moslems. There is no end to the [tax] money that he demanded from all of his kingdom. [Consequently,] these days of Purim became a time of great mourning for the Jews, days of fasting and wailing. Despite all of the dire warnings, my heart was tranquil, firmly trusting in Hashem. . . . Hebron is a mountainous area with an abundance of vineyards and olive trees. There are about twenty householders who live there, all of them Rabbanites, [followers of traditional Judaism and not Karaites or Samaritans]. Half of them are descendants of *Anusim* (forced converts to Christianity) who have recently come to seek protection under the wings of the Shechina (Divine Presence). We traveled from Hebron on

Tuesday morning, on the thirteenth of Nissan. Hebron is a day's travel distance from Jerusalem. We came to the monument over the grave of Rachel. There is somewhat of a domed structure built over it. It is on an elevated part of the road. We got off the donkeys and prostrated ourselves over the grave site. Every one of [our group] prayed there as much as they could. On the right side of the road leading to Jerusalem there is a hill. Upon it is the city of Bethlehem, about a half a mil from the grave of Rachel. . . . From Bethlehem to Jerusalem is a distance of three mil. The entire way is filled with vineyards and olive trees. The trees of this area are similar to the vineyards of the province of Romagna (north-central Italy) as the vines are of reduced height and are thick. . . . We entered [Jerusalem] on the thirteenth of Nissan, [5]248 (1488). At noon (see Psalms 122:2), "Our feet were standing inside your gates, O Jerusalem." There, standing there [to greet me, was] an Askenazic Jew who had grown up in Italy. His name was R. Campanu and he brought me to his home and invited me to be his guest for the entire Pesach. Most of Jerusalem is in ruins and desolate, and it goes without saying that it doesn't have a wall surrounding it. As I was told, about four thousand householders live here, in Jerusalem, [but there are] only some seventy Jewish householders who still remain here today. They are all destitute and have no sources of income. Nearly all of them go hungry and anyone who possesses enough to pay for a year's worth of food is considered here to be wealthy. Presently, there are many elderly and lonely widows here, Ashkenazim, Sefardim, and from many other lands of foreign tongues and there are seven women for every man.

At present, the land is peaceful and serene, as the elders have expressed their regret for all of the evil which they had previously perpetrated, for they have witnessed how they have lost their power and have remained more destitute even than before. Now, they embrace everyone who comes to reside in their land, they show them respect and shower upon them honors. They do take pains, [however,] to rationalize all of the evil that they had done by claiming that they intended to harm only those people who wanted to lord over them. I, myself, can only say that up until now they have only acted towards me in a fine, peaceful, and upright manner. Blessed be Hashem for every day.

In truth, the Arabs don't make us feel as if we are in exile. I was able to walk throughout the land, throughout its length and breadth without being the subject of any scorn or harassment. They are very welcoming to strangers, especially to someone who doesn't know the language. When they see a large group of Jews they don't make any provocations. It seems to me that if there would be someone in this country who would possess political judgement and insight, such a person would be accepted by both Jews and Arabs. [Unfortunately,] there is no one here in the Jewish community who possesses the acuity to be accepted by the wider populace, for they all act in an uncivilized manner. They hate their fellow man and only focus their sights and minds on monetary gain. [A case in point was that] I was drafted into burying an orphan, as there are not enough people available to carry the dead or [to honor them by] walking behind the bier. There was previously an incident, [here,] involving a woman who had died and half way [to the cemetery] they needed to ask other women to come and carry her as there weren't sufficient men. Had it not been for the help offered by the many throngs of women who had already volunteered to follow the casket and for some *baalei teshuva* (penitents) from the *Anusim* (forced converts to Christianity), the dead body would have just laid there without a burial. The native Jews of this land don't show any pity or compassion.

I have witnessed a most disgusting (lit. terrible sickness) practice here: When a stranger here becomes ill, out of fear lest the elders of the community would file false charges against them to the authorities, i.e. that they only came [to the person's home in order] to steal his belongings, none of the friends or neighbors come to visit [this unfortunate] fellow. This is due to the fact

that the vigilant eyes of the elders anxiously await the death of foreign born visitors to their land, just as [a drought stricken land] awaits rain, so that they can take possession over their property and transfer it to the public fund. The elders make the claim that since they are the trustees over the public funds, they are entitled to take possession of the property of any stranger who comes here to this land and dies without any known heirs. [By the way,] most of the men and women who live in Jerusalem are strangers from distant lands and have no known heirs in Eretz Yisrael. In addition, according to the law of the land, the property of such people is automatically inherited by the king. The elders, however, divide it up between themselves, the Ishmaelites (local Arabs), and the governmental officials as they see fit. As soon as the [elders] become aware that someone visited his friend prior to his death, in order that they take possession of the deceased's property, they make accusations against the visitor to the authorities i.e. that he either stole the person's money [outright] or hid it away [somewhere on his property], or perhaps took it from him for safe keeping. They then bring the visitor in front of the authorities who proceed to pummel him with sticks until he either gives them the monies that they claim or expires from the torture. Every single day, some money, sometimes less, sometimes more, comes into the public funds (*hekdes*) of Jerusalem from the elderly men and women who die here. The elders claim that they use the monies to pay off the debts which they incurred in the building of the [city's] synagogue, even though [it seems strange that so] many years have already passed and [yet] the debts have not already been paid off. The elders claim that they still owe more than a thousand gold florins.

Presently, the synagogue in Jerusalem has only very few *Sifrei Torah*, instead of the reportedly three hundred *Sifrei Torah* that they used to have. It goes without saying that it doesn't contain gilded Torah covers or silver ornaments, as everything has been sold off by the community's elders who did with the monies as they saw fit. The synagogue is built upon pillars and is long and narrow and dark. The only light that comes through is from the doorway. Inside the building there is a hole that is full of water. In the courtyard of the synagogue, very close to the actual building, there is an Arab minaret and mosque. Originally, the house, [which is today part of the mosque,] was occupied by a Jew. Because of a terrible fight that he had with the Jewish community, he converted to Islam. When his mother saw that he converted, due to of all of the aggravation that the Jewish community gave her son, she gifted her house, which was located in the synagogue's courtyard, to the Moslem authorities with the intention that it become a mosque. She did this with the intention of taking revenge upon the Jewish community. This was the cause of all of the evil that almost ruined the synagogue and depleted all of the monies of the Jewish community of Jerusalem. Had Hashem not intervened and granted us grace in the eyes of the king, his officials and his servants, there wouldn't have remained any vestige of the entire Jewish community of Jerusalem. [The king] ordered that the synagogue be rebuilt in a more glorious manner and that the synagogue courtyard be greatly expanded. - The courtyard, [today,] is filled with many houses which are owned by a public trust that was donated by Ashkenazic Jews and occupied by Ashkenazic widows. There used to be many courtyards in Jerusalem in the Jewish street which were part of public trust. The elders sold all of them. All that is left is the Ashkenazic trust, which the elders do not have the right to sell, as it is strictly reserved for Ashkenazim, and, with the exception of Ashkenazim, and no other poor have any rights to it. Now the Jewish street and its neighborhood, is very large. They live in Zion. They used to have many houses but [today] they are all either demolished or in ruins. No one is rebuilding them, for according to their laws, a Jew is not allowed to rebuild his collapsed house or courtyard without first obtaining special permission. Often, it is more expensive to obtain official permission than the worth of the house. All of the houses in Jerusalem are covered with stones, not with wooden beams and plaster.

There is something here in Jerusalem, however, that is pleasing to Hashem, the G-d of Israel, i.e. their prayers. The order of their daily prayer service is most unusual. I have never seen anything like it. Every single day, including Shabbos, they get up an hour or two before dawn and recite hymns and praises [to Hashem] until it becomes light, and then they recite *Kaddish*. Afterwards, the two permanent *Chazanim* recite the *Birchas HaTorah* (blessing over the Torah) and *Parshas HaTamid* (the section of the Torah relating to the daily offering) and all of the hymns (Psalms) in a sweet and supplicatory tone. They complete the *Krias Shema* [with its *Berachos*] at *netz hachamah* (sunrise) *k'vasikim* (like the pious ones). [In addition,] every single day at every *tefillah* which is eligible to have *Birchas Kohanim* (the priestly blessing), the Kohaim lift up their hands [and recite the blessings], whether it be the weekday or Shabbos. [During the week, every] *Shacharis* and *Mincha*, they recite *tachanun* and repeat the *Shalosh Esrei Midos* (thirteen attributes of Divine mercy) with great feeling. The only difference between Mondays and Thursdays [and the rest of the week] is only with regards to the taking out of the Sefer Torah [which is read only on Mondays and Thursdays]. Today in Jerusalem there isn't any immoral behavior, frivolity, or false oaths. They are particularly careful in observing the laws between man and G-d. Even the evil and sinful community elders take *davening* (praying) very seriously and the other commandments that govern relations between man and G-d. I notice the nature of all of those who live in the Arabic lands of this area to be much more G-d fearing than those of the other area (west of Eretz Yisrael). There is not to be found a Jew or Moslem whose heart is directed away from G-d and who has embraced any form of heresy or destructive faith. There is no one here who is involved in the study of philosophy and is inclined to the opinions of Aristotle or the other like-minded philosophers, "may the name of the evil be blotted out." (See Proverbs 10:7) . . . There is not to be found amongst the Arabs a person who would curse his G-d or speak with insolence towards Heaven, as is commonly found amongst Christians. Had it not been for their intense fear of G-d, it would not be possible to dwell amongst them, as they [severely] lack social skills, a sense of orderliness, and any fear of the government. Nor do they possess a just legal system. [Their magistrates] issue their rulings solely based on their personal whims. There was an incident here, in Jerusalem, with an Arab who got up in a fit of anger and slaughtered his mother, just as one slaughters a lamb. When they brought him in front of the judges, he claimed that he only did it because of his drunken state. The judges' verdict was that the real perpetrators of the crime were the Jews and Christian residents, for they, alone, are the ones who produce wine. Consequently, the Jews were fined six golden florins and the Christians twelve golden florins. The Arab, however, went free. This is only one of many such cases, too numerous to cite. In Jerusalem, [the testimony of] corrupt witnesses is commonly used in all of the Gentile courts, as it is not their practice to cross examine witnesses, and certainly not to force them to swear. Rather, the [judges] immediately issue their rulings based on the [witnesses] [unsubstantiated] testimony. If such a legal system would exist amongst Christians (lit. uncircumcised), each person would [literally] swallow the other one up alive.

Despite all of its ruins and desolation, Jerusalem has four long and extremely beautiful market places. I have never seen anything like it anywhere. They are situated at the end of Zion and are covered by a dome like structure. These markets contain all kinds of merchandise and each one is different from the other in the following manner: There is the merchants market, the spice market, the vegetable market, and the market in which all kinds of cooked dishes and bread are sold. When I first came to Jerusalem, there was a severe famine, and an average person would [only be able to afford to] eat a dram of bread, which is equal [in weight] to the old silver coin of Bologna, and he would remain hungry. They told me that this was an improvement over the situation that had previously existed at the beginning of the year. During that time, many of the Jewish community died of starvation. A day or two before they expired these people had pleaded

for bread but no one was able to provide it. The next day they were found dead in their homes. Many people at that time, [in their desperation,] ate the grass of the field and they walked around like [proverbial] deer, without finding pasture (see *Eichah* 1:6). There is here a sole Ashkenazic Rav, a person who grew up in Jerusalem. I have never seen a person with such humility and fear of sin. He weaves all hours of the day and night, during the time that he takes off from his studies. For six months the only day that he tasted the taste of bread was on Shabbos. He subsisted solely on turnip tops and the discarded remains of the carobs after they had been pressed to extract their sweet juice, as there are many carob trees in this area as well as in Jericho, [the former] city of date trees. A reliable person told me that it [Jericho] is only a half day's travel from Jerusalem, but it contains only three date trees.

Now, after the wheat harvest, the famine ended and, thank G-d, abundance came back to the world. I saw, here in Jerusalem, many types of fruit that are not common in [our] area [of Italy]. There is a type of tree (banana) whose leaves are longer and larger than the height of a person. [This "tree"] produces fruit only once and then it dries up. From its roots, another ["tree" grows] and produces fruit the next year and [this cycle repeats itself] every year. The grapes are much larger than the grapes produced in [our] area [of Italy]. There are no cherries here nor are there any *chamashiot* or *surchi* and no hazel nuts (or almonds) nor chestnuts. [Staple] food in Jerusalem is very cheap, including meat, wine, olive and sesame seed oil, and the land is still good, broad, and fertile. It is not generally possible, however, to make a living through any special skill or trade with the [possible] exception of a leatherworker, weaver, or goldsmith, and these barely eke out a living. In this city, [visitors] constantly come representing nations of all different languages. They come [from places such as] Rome, Iraq, and Ethiopia (lit. the lands of Prester John). Arabs come to prostrate themselves in the place where the *Bais HaMikdash* stood, as they act with great trepidation and show great respect in the place where the *Bais HaMikdash* stood. . . . The valley of Jehoshephat, is a small valley which is situated between *Har Habayis* (the Temple Mount) and *Har HaZaisim* (the Mount of Olives). There are Jewish graves there, by the foot of the Temple Mount on a slope and there are new graves by the foot of the Mount of Olives and in the valley between the two mountains. Near them is "*Yad Avshalom*," the cave of Zechariah, the prophet, of blessed memory. They pray there on fast days and go there to recite *kinos* (dirges) every *tisha b'av* (the ninth of Av). . . . The Mount of Olives is a high and desolate mountain with only very few olive trees. If one goes to the top of the Mount of Olives he can see from there, at a distance, Sodom and Gomorrah, which looks like a marsh [full of] salt. They say that the whole area is covered in salt. I inquired regarding the wife of Lot [who turned into a pillar of salt], but no one could tell me anything, for they said that the whole area is entirely covered with hills of salt and that there are many pillars of salt there, [so] it is impossible to tell which one of them is the [pillar of] the wife of Lot. Mount Abarim (הַר הָעֶבְרִים), the place of Moshe Rabbainu's grave, is visible from Jerusalem, as well as the entire east bank of the Jordan River, the area of the tribes of Reuven, Gad. The land of the Amonites, the mountain of Moab and the mountain of Seir are all desolate. They contain no built up or settled cities, for the Arabs who dwell in the deserts (Bedouins) come [to the area] and plunder (lit. wash out) everything. They [also] steal from those who travel on the road [or even] directly attack them. This they do right up until the gates of Jerusalem and there is no one out there to stop them, as they are found everywhere throughout the [whole] land. That is the reason why the entire land, [especially] in those places, is a desolate desert without inhabitants. It lies fallow without anyone [who would venture out] to work the soil and plant crops. Jericho, today, is a small village consisting of twenty or thirty houses. Beitar, which once was a large city is a half a day's distance from Jerusalem. It is now a dwelling place for shepherds with about twenty houses. Similarly, all of

the large cities of antiquity are lying in a state of desolation. The [ruins of once occupied cities] are evident, but no inhabitants remain.

In all of these provinces there are tax collectors who sit by the roads and by the mountains and hills, claiming that they are [indeed] guarding the roads. In Arabic they are called *naphari* and I have paid from my portion to the *naphari* a sum total of one [golden] ducat. A Jew who comes from Egypt to Jerusalem only has to pay ten silver *dinarei* when he enters the city. Someone coming by way of Jaffa, however, has to pay a golden ducat. The Jews who live in Jerusalem have to pay a set fee of thirty two old silver *plotzini* (florins) per adult male, whether rich or poor. Adulthood is defined as the age when one grows a beard. In addition, they have to pay the *niapho*, the governor of Jerusalem, a sum of fifty ducats for the right to produce wine, as they, [the Arabs,] are not allowed to produce wine, as it is forbidden under Moslem law. This is the yearly tax burden for those who live in Jerusalem. The elders, the leadership of Jerusalem, however, acted [in the past] in a terribly disgustingly manner. Every Shabbos they make the claim that they have already incurred terrible losses and, therefore, they place the burden [of these additional payments] on whomsoever they see fit. If that particular person refuses, however, to pay [the imposed fee] then the [elders] hire a Gentile to beat that man up until he agrees to their terms. Until now, Hashem has helped me and they haven't asked me for a *perutah* (penny). I don't know, however, what the future will bring.

. . . I bought for myself a house in Jerusalem right next to the synagogue. The second floor of my dwelling is actually part of the wall of the synagogue. The courtyard of my house has five residents, [nearly] all of them are women. There is no [other] male here with the exception of a blind man. At times, when the need arises, his wife does some housework for me. I have to express [special] thanks to Hashem who has blessed me up until now and has protected me from becoming ill, as was the case with all of the others who came together with me [to Jerusalem]. The reason that most visitors to Jerusalem who hail from distant areas become seriously ill is due to the differences in the [nature of the] air [which they breathe] and [also] the constantly changing weather conditions [here], between hot and cold. [In addition,] winds [from all different directions] come and blow in Jerusalem. **The first letter Rav Ovadiah Bertinoro sent from Eretz Yisrael on the 8th of Elul, 1488. It was addressed to his father.**

C.

אני יישוב היום בבית אדונינו הנגיד כי הפקיד אותי על ביתו פה בירושלים. ואני דורש להקהל פה פעמים בחודש בבית הכנסת בלשון הקודש כי רובם מבינים בלשון הקודש. והנני להם כשיר עגבים יפה קול ומטיב נגן ומשבחים ומהללים את דרשותי ושומעים את דברי ועושים אינם אותם ועד כה לא עשו עמי תועה אף לא פעלו עולה הזקנים האלה ומכל ההפסדות והמסים והעולים אשר מכבידים ושואלים מידי שבת בשבתו לא שמו עלי ולא שאלו ממני מאומה. גם המס הקצוב לגלגולת אשר אין נקי ממנו לא רצו שאתן מס מן השנה הראשונה ועד עתה בנס אני עומד השם יודע מה יהי' באחרית. . . . אני שמח בעמלי פה בירושלים ודבר אין לי עם אדם ואנו מתקבצים בקר וערב ללמוד ההלכה ושני תלמידי הספרדים לומדים אתי בקבע ופה אתנו היום שני רבנים אשכנזים. ואולי תבנה ותכונן הארץ כי שלח המלך מכתב ושימהו לחק עולם אשר לא יתן שום יהודי היושב בירושלים כי אם המס המוטל עלי' בלבד יען אשר בתחלה הי' חק למלך מאת היהודים אשר בירושלים ארבע מאות דוקט בכל שנה בין שיהיו יושבים מרובים בין שיהיו מעטים והי' כולם נתפסים איש על אחי' ועל רעהו. ועתה כאשר ריחם האל—ל כזאת בלב המלך שיתן כל אחד המס לגלגולת ויפטר היתה זאת תקנה גדולה אשר לא נעשתה כמוה בירושלים זה חמשים שנה ורבים מאשר נדדו הלכו שמים את פניה לשוב לשבת בארץ אולי ישר בעיני האל—ל ותשוב ונבנתה על תלה וארמון על משפטו ובואו הנדחים

והאובדים מיהודה ומאפרים והשתחוּו לד' בהר הקודש בירושלים. אגרת השנית ששלח רבינו עובדיה מברטנורה לאחיו, כ"ז אלול ה' רמ"ט

I am dwelling here in the house of our master, the *Nagid* (Rav Nassan HaKohen, president of the entire Jewish communities of Egypt), for he appointed me to oversee his house, here in Jerusalem. In the synagogue, I deliver a *derashah* to the community here twice a month. It is given in *Lashon HaKodesh* (lit. the holy tongue, i.e. Hebrew), as most of them understand *Lashon HaKodesh*. They are full of praises for my *derashos* which they liken to beautifully played love songs. They listen to my words, but they don't implement them. So far, these community elders have not done anything bad to me, nor have they placed upon me the onerous burdens which they place weekly upon the various [other] members of the community. [In fact,] they haven't asked me for a thing. Throughout my entire stay here, I have not been asked to pay even the personal poll tax, which is normally placed upon everyone without exception. It is a miracle. Only Hashem knows what the future will bring. . . . I am happy with my labors here, in Jerusalem, and I don't have any [negative] interactions with other people. I get together every morning and evening to study *halacha* together with two Sefardic students on a regular basis. Recently, two Ashkenazic *rabbanim* joined us. Perhaps now the land will begin to be rebuilt and flourish, for the king sent a missive and issued a law to be in effect for all time that [from that moment on] the Jews living in Jerusalem will only have to pay the head tax that is imposed upon them. Previously, the law had been that the Jewish community as a whole was required to pay four hundred ducats every year, whether there were many residents or few and every single individual was held responsible for the payment of the whole amount on behalf of his [impoverished] brothers and colleagues. Now, Hashem has shown us His compassion by influencing the heart of the king and we only have to pay the head tax. This is a tremendous improvement [over the past], for such a thing has not occurred in the last fifty years. Now many who have left the city are thinking about returning. Perhaps it is proper in Hashem's eyes that the city be rebuilt on its ruins and the [Divine] palace to its former self and the dispersed and lost from Judah and Ephraim will prostrate themselves to Hashem on the holy mountain, in Jerusalem. (See Isaiah 27:13) **The second letter Rav Ovadiah Bertinoro sent from Eretz Yisrael. It was sent on the 27th of Elul, 1489 to his brother.**

D.

. . . ביום הששי בבוקר ל"ח ימים לחודש מרחשון [ה' רנ"ו] . . . ויהי בבואי לעיר באנו לסמיכות בית האיש נורא תהלות הנשיא והנעלה מאור הגולה אביר הרועים מהר"ר עובדי' יצ"ו א-לי'. הודעתני את לבבי ואת שפלות מצבי היותי היום כעיר פרא וכעגל לא לומד וכי באתי הארץ לשור ארחות משפט ולמען דעת את ה"י עזבתי משפחתי וארץ מולדתי לחסות תחת צל כנפיו למען יעניק מטובו אל עבר פני ויפח באפי רוח חיים ללמדני תורה ומצות. ואז נגלה אלי כזקן מלא רחמים כמנהג דינו הצדק ויאמר אשימה עיני עליך כבן יקיר לעשות עמי אות לטובה ואני אזכיר תהלתו וחסדו אשר גמלני כרוב רחמיו ולשוני תהגה צדקתו בסוד ישרים ועדה: והאיש גדול מאד ועל פיו ישק כל הארץ ובלעדו לא ירים איש את ידו ומקצוי הארץ אלי' גוים ידרושו ואחרי דברו לא ישנו. וגם במצרים ובבל ובכל הארצות האלה יגזור אומר ויקם לו ואפי' הישמעאלים מכבדים אותו ויראים ממנו ושמעתי כי כבר ברוח שפתיו המית רשע והוא עניו ושפל רוח עד מאד ודבריו ערבים ודעתו נוטה עם הבריות וכל עמים יאשרוהו ועליו יאמרו אין זה ילוד אשה:

. . . ירושלים ע"ה הם כמו מאתים ב"ב והם נשמרים מכל חטא ועון וזהירים למצות וערב ובוקר וצהרים יתקבצו כלם יחד עשיר ואביון להתפלל בכונה ויש שני חזנים יראי ה"י יכוננו כתפלתם אות באות ומלה במלה ככל היוצא מפיהם ובכל יום פעמים באהבה יעמדו כל הקהל לשמוע דברי תורה

בב"ה מפי איש זקן בן שמונים שנה חכם ונבון שמו מהר"ר זכרי' ספרדי יזי"א ובכל יום ידרוש לאחר שחרית כמו רביע שעה ולא יטריח על הצבור וכן בערב אחר ערבית וזה חק ולא יעבור. אבל המאור הגדול כמהר"ר עובדי' יזי"א לא ידרוש כי אם פעמים או שלש בשנה כמו בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות וגם בימי תשובה ואף כי זה ימים מועטים השמיע את קולו ערב ומוצא שפתיו אמרות טהרות מזיקקות אין בהם נפתל ועקש כולם דברי א-ל חי' ומקטן ועד גדול לו שמעו ויחלו ולא נשמע אפי' קול דממה דקה. . . . ובכל יום אחר התפלה ואחר הדרשה יעמדו אנשים בבה"מ ללמוד במשנה ובתלמוד כמו שלש שעות ואח"כ ילכו מחיל אל חיל לבקר חולים ולתת מתנות לעניים כל איש אשר ידבנו לכו. ומרבים העם לתת צרקה אף כי מטה ידם ויש עניים הרבה בזאת העיר ורוב הקהל מתפרנסים מן הצדקה ה"י ברחמיו ירחב עלינו וישלח ברכה באסמינו ובכל משלח ידינו. הריוח מצוי פה מעט בירושלים ע"ה מכל הארצות האלה ומי שידע לעשות מלאכה כמו צורף או נפח או אורג בגד פשתים או חופר ירויח מזונותיו אבל בצמצום אך בדמשק ובמצרים באלכסנדריא ובחלבי היא ארם צובה בכל אלו המקומות ירויחו ככל אות נפשם ובפרט מי שידע לשון ערבי. . . . הבתים אשר בירושלים ע"ה כולם מאבני סלעים ואין בהם עליות הרבה זו למעלה מזו כמו בארצכם. ואין קורות בבתים ולא בנין עצים והעצים בעיר הזאת הם יקרים מאד ובחניות נמכרים במשקל ואחשוב כי בעבור זה אינם עושים עליות פה אבל בחצר אחת יהי' סביב לה חמשה או ששה חדרים. . . . גם לא ימצא בעיר הזאת באר מים חיים רק בכל חצר יהי' בור אחד והוא מלא מימי מטר וכי יכלה הגשם מן הארץ יכלו המים מן הבורות. . . . אגרת "הארכי" משנת תרנ"ו הנדפס בקונטרס דרכי ציון לר' צבי יחזקאל מיכלזאהן

. . . On Friday, on the morning of the eighteenth of Mar Cheshvan, [5256 (1495)], . . . as soon as we came to the city [of Jerusalem], we came right next to the house of the awesome genius (lit. awesome praises), exalted prince, the luminary of the Diaspora, the chief of the shepherds, Rabbainu Ovadiah [of Bertinoro], may Hashem watch over him. I opened up my heart to him, and told him of my lowly station in life, an undisciplined and wild person without training, and that I had to come to the land [of Israel] to discover the correct path of life and to know G-d. For that purpose I forsook my family and the land of my birthplace, so as to seek shelter under his (Rav Ovadiah's) wings so that he may directly grace me with his goodness and breathe into my nostrils the spirit of life, to teach me Torah and Mitzvos. It was then that he revealed himself to me as a compassionate elder scholar, which is his true nature, and told me, "I will take care of you as if you were my most precious son." I took this as a special sign [of my future success]. I cannot but repeat his praises and the kindness which he bestowed upon me through his great compassion and spread his fame in the assembly of the upright, and in the congregation [of Israel]. (See Psalms 111:1). This man, [Rav Ovadiah,] is a true giant whose opinion determines everything that happens here. Gentiles from all ends of this land seek his advice and don't stray from the direction that he gives them. Even [as far away as] Egypt, Iraq, and the surrounding lands, his word is law. Even the Arabs show him respect and are afraid of him. I heard one story of how he killed an evil person through the utterance of his lips. He, however, is extremely humble, his words are pleasing, and people feel comfortable in his presence. He is praised by all the nations and they make the claim that such an [extraordinary] person could not have been born from a woman.

. . . The holy city of Jerusalem has some two hundred householders. - They are extremely scrupulous in their Mitzvah observance and guard themselves from any hint of sin. Every evening, morning and afternoon they all gather together, rich and poor alike, to *daven* (pray) with devotion. There are two G-d fearing *Chazanim* (leaders of the service - cantors) [in the synagogue] who concentrate on their prayers, letter by letter, without exception.

Twice every day, after *Shacharis* (the morning service) and after *Maariv* (the evening service) the congregation remains standing and eagerly listens to the words of Torah in the synagogue from an eighty year old exceptional Torah scholar by the name of Zechariah Sefardi, may Hashem grant him descendants and a long life. His *derashos* (lectures) are only a quarter hour long, so as not to burden the congregation. - The great luminary, Rav Ovadiah, may Hashem grant him descendants and a long life, delivers *derashos* only a few times a year, i.e. on the holidays of Pesach, Shavuot, and Sukkos and also during the *Yemai Hateshuva* (the days of repentance). Even though he only speaks for a few days [a year], his voice is so sweet and he speaks with such purity and clarity, without any stumbling and difficulty, expressing the words of the living G-d, that the entire congregation from the smallest to the greatest, listens to him while trembling. You cannot even hear a whisper while he is speaking. . . . Every day, after the prayers and after the Torah lecture, the men arise to study Mishnayos and Talmud in the *Bais HaMedrash* (the study hall) for approximately three hours. Afterwards, *יילכו מחיל אל חיל* - (they go from strength to strength) and visit the sick and distribute alms to the poor, each man according to his level of generosity. The community gives a tremendous amount of *tzedakah* (charity), even though they, themselves are of limited means and there are so many of the poor in this city. [In fact,] most of the city is supported through charity. May Hashem, in His mercy, ease our situation and send a blessing in our storehouses and everything that we do. There is very little opportunity to make a living here, in the holy city of Jerusalem, in comparison to other areas. Someone with a craft, such as a goldsmith, a blacksmith, a weaver of linen clothing, or a digger, can eke out a meager living. However, in Damascus, Egypt (Cairo), Alexandria, Aleppo, which is *Aram Tzova*, or Iraq, one can make an almost limitless living, especially if one knows the Arabic language. . . . The houses in the holy city of Jerusalem are made of stone and have few additional stories as is the case in your land [of Italy]. There are no beams in the homes nor buildings made of wood. Wood in this city is extremely expensive. In the stores it is sold by weight. I believe that is the reason that there are no multiple stories here. In one courtyard, however, there will be five or six surrounding rooms. . . . There is also not to be found in this city spring water. Rather, in every courtyard there is a single cistern which becomes filled with rain water. When the rain ceases to fall, however, the water from the cisterns [eventually] dries up. . . . **Letter sent by an Italian disciple of Rav Ovadiah from Jerusalem in the year 1495, published in Darkei Tzion, by R. Tzvi Yechezkel Michalson**

E.

וכן כתב רבינו עובדיה בפירוש המשניות שלו [דהאידינא מצות יבום קודמת]. והאיש הזה היה מפורסם בחכמה וראש לכל רבני ירושלים והוא היה תלמיד אשכנזי'. . . . שו"ת רדב"ז חלק ד סימן קה (אלף קפ)

Rabbainu Ovadiah, in his commentary to the Mishna, expresses a similar view [that today the mitzvah of *yibum* takes precedence over *chalitzah*]. That man was renowned for his wisdom and was the head of all of the rabbanim of Jerusalem. He was a disciple of Ashkenazi Torah scholars. **Teshuvos HaRadvaz 4:108 (1180)**